

Studieopplegg:

Kirken i det offentlige rom

Innledning

Kirken i det offentlige rom er et studiedokument utgitt av Det Lutherske Verdensforbund (LVF) og er ment som et bidrag inn i den pågående samtalen om kirkenes plass i det offentlige rom. Med hver sine forutsetninger er alle medlemskirkeene i LVF en del av et offentlig rom. Studiedokumentet er delt inn i kapitler, som alle avsluttes med spørsmål som kan danne utgangspunkt for samtale mellom prester og andre kirkelige ansatte og frivillige. Når det i tillegg følger med et supplerende studieopplegg, er det for å i større grad å spisse samtalen inn i den norske offentlighet og den hverdagen som preger Den norske kirke, og må altså ansees for å være et uavhengig tillegg til dokumentet. Det vil derfor være temaer av interesse i studiedokumentet som ikke er berørt i dette tillegget. Dette kan for eksempel være første kapittel i *Kirken i det offentlige rom* som er en analyse av det offentlige rom og dets utfordringer knyttet til å være et rettferdig sted for alle. Også kapitlet *Typiske trekk ved lutheraneres offentlige engasjement* er interessant i det den beskriver et sett med spenninger det kan være verdifullt å reflektere over.

Opplegget er ment som et utgangspunkt for å føre en samtale om et tema mange har synspunkter på. LVFs studiedokument kan forhåpentligvis bidra til å strukturere og fagliggjøre en slik samtale.

Det teologiske grunnlaget

Kirken i det offentlige rom gir et teologisk utgangspunkt for hvorfor og hvordan kirken bør delta i som en aktør i samfunnet. For det første knyttes samfunnsengasjementet opp mot dåpen: «*Dåpen innebærer et kall til å leve i tro, håp og kjærlighet, et kall til å tjene vår neste og vise omsorg for alle*». Videre gir to-regimentslæren et ytterligere bidrag til å forstå kirkens kall: «*Gud hersker både over det verdslige og det åndelige regimentet. Det betyr at ingen side ved virkeligheten ligger utenfor rekkevidden av Guds forpliktelse overfor denne verden, og ingen side ved virkeligheten ligger utenfor Guds rekkevidde.*»

- Studiedokumentet er laget i fellesskap mellom ulike lutherske kirker, med hver sine kulturelle røtter og blir bidrag inn i særegne samfunn. Hvordan kan vi forstå det teologiske grunnmaterialet ut i fra en norsk kirkevirkelighet og historisk kontekst?
- Som majoritetskirke har Den norske kirke i liten grad vektlagt dåpen som kall for et kirkelig fundert samfunnsengasjement. Kan endrede dåpsmønstre i Den norske kirke i dag bidra til å styrke dåpens rolle som kall til et engasjement om å bygge Guds rike i verden?
- Bør man, i større grad enn det dokumentet gjør, skille mellom kirkens politiske engasjement og dåpens frelsende kraft?
- Er forholdet mellom dåp og samfunnsengasjement et egnet tema for forkynnelse?

Den lutherske teologi gjør et skjelner mellom de det åndelige og det verdslige regiment, og advarer mot sammenblanding av de to. I de nordiske landene har stat og kirke allikevel vært nært knyttet i struktur de siste 500år. Når båndene nå løsnes, er det grunn til å reflektere på nytt hva to-regimentslæren innebærer for samspillet mellom Den norske kirke og den øvrige offentlighet.

- Er to-regimentslæren et nyttig verktøy for å si noe om kirkens samfunnsengasjement, eller gir den heller, slik dokumentet advarer mot, rom for «politisering av religion og «religionisering» av politikk»?
- Kan en forståelse av *Kirken som forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett* (CA VII) i for stor grad oppfatte menigheten som passive mottakere av kirkens tjenester og gå på bekostning av menighetens felles kall til tjeneste for verden?
- Det er sagt at to-regimentslæren gir lutherske kirke et særlig godt utgangspunkt for dialog ettersom det gir kirken mulighet til å samtale på et «sekulært språk» uten at det går på bekostning av egen identitet. Hvordan kan dette brukes inn i aktuelle samfunnsproblemer som integrering av innvandrere og religionsdialog?

Det lokale arbeidet

Den norske kirke er en del av det offentlige rom, også i lokalsamfunnet. Den lokale kirke ringer inn til høytid, og mange steder er kirken sentral i lokalsamfunnets markeringer, som for eksempel 17. mai-feiring. I lokalsamfunnet blir kirken også synlig som troverdig aktør på sorg og død. Deltagelse i kriseteam og åpne kirker ved tragedier, samt den jevne gravferd gir kirken en viktig stemme i et lokalsamfunns kollektive sorg. Det finnes også utstrakt samarbeid mellom menigheter og andre lokale aktører som frivillighetsentral, idrettslag, andre frivillige organisasjoner og andre. Videre tilbyr mange menigheter aktiviteter som fyller viktige funksjoner i et samfunn: sorggrupper, leksehjelp, interkulturelle møteplasser, ritualisering av livet med mer. Forkynnelsen av tro, håp og kjærlighet må også sees som en del av kirkens rolle i det offentlige rom.

- Hvilke eksempler på kirkelig samfunnsengasjement i det offentlige rom kan du gi fra eget virke/menighet?
- Har menigheten en helhetlig strategi på hvordan man ønsker å delta i lokalsamfunnet? Hvordan forankres dette i råd og stab?
- Hvilke hensyn må Den norske kirke, som majoritetskirke, ta stilling til i møte med et pluralistisk og sekulært lokalsamfunn?

Mange prester, og andre kirkelige ansatte, er engasjerte i politikk utenom jobben. Noen ser privat politisk engasjement som en naturlig forlengelse av teologisk overbevisning, mens andre mener at presten må være samlende og at partipolitikk virker splittende.

- Hvilke premisser bør ligge til grunn for at vigslede medarbeidere, som i liv og gjerning ligger under tilsyn av biskopen, engasjerer seg i partipolitisk politikk?

Det nasjonale og politiske perspektivet

For noen oppleves uttalelser fra Kirkemøtet, biskoper og andre deler av de sentrale leddene i Den norske kirke som fjernt fra arbeidet i lokalkirken, mens andre opplever å bli styrket og motivert til videre tjeneste. Det er spesielt i uttalelser om politisk betente saker det i de senere år har stormet omkring Den norske kirke. Politikere har meldt seg ut av kirken i protest mot uttalelser, mens organisasjoner i for eksempel miljøbevegelsen eller interesseorganisasjoner for flyktninger har sett verdien av å ha Den norske kirke med på laget. Motsetningen mellom å være et trosfellesskap og meningsfellesskap har blitt løftet frem i samtalen.

- Hvordan bør den Den norske kirke uttale seg om samfunnsaktuelle spørsmål, og hvor konkrete bør slike uttalelser være?
- Finnes det emner som bør ligge utenfor hva Den norske kirke har meninger om?
- Hvordan oppleves biskopenes pastorale ansvar i relasjon til biskopenes offentlige samfunnsengasjement?

Det er spesielt klimautfordringen og flyktninger som har engasjert Kirken i den offentlige samtalen de senere år. Begge disse er uttrykk for globale problemer, som engasjerer kirker over hele verden.

- Engasjerer globale spørsmål menigheten i større grad en lokale utfordringer? I så fall, hvorfor det?
- Hvordan kan menighetens forståelse og arbeid med disse spørsmålene bidra til å skape en forståelse av at man som lokalmenighet er en del av en verdensvid kirke?

Sammenheng mellom nasjonalt og lokalt

Kirkerådet, Bispemøtet, Samisk kirkeråd og Mellomkirkelig råd er uttrykk for en helhetlig styring og overbygning av soknene som utgjør Den norske kirke. Lokalkirken og sentralkirken står dermed i en direkte forbindelse, ikke bare strukturelt sett, men også teologisk og politisk. Den episkopale dimensjonen ved kirken, gir strømninger ovenfra og ned, mens den kongregasjonalistiske tilsier at sentralleddene kun er uttrykk for menighetens vilje.

- Hvordan kan soknene og menighetene dra nytte av det politiske engasjementet som kommer til syne i nasjonale og regionale ledd?
- Hvordan opplever ansatte og frivillige det som blir kommunisert andre steder i kirken?
- Hvordan kan lokalmenighetene bidra til å utruste sentralkirken i deres rolle i det offentlige rom?
- Finnes det rom for intern påvirkning, hvilke kanaler vil dette eventuelt være?
- Hvordan kan man trekke linjer fra arbeidet som skjer lokalt inn i nasjonale strategier?